

Den (o)föränderliga naturen: smakomdöme och bildning i *The Tatler*, *The Spectator* och *The Guardian* i början av 1700-talet

Karl Axelsson

I 1700-talets brittiska essätidskrifter mötte läsaren för första gången en dagsaktuell kulturkritik. Kritiken var moraliserande och hade tydliga opinionsbildande avsikter. Essätidskrifterna blev ett perifert forskningsobjekt under 1900-talets professionalisering av litteraturvetenskapen. Ställd intill föreställningar om litteraturens autonomi och den avancerade litteraturens behov av vetenskaplig tolkning var essätidskrifterna och den så kallade "popularitetens poetik" (*poetics of popularity*) en given förlorare.¹ Den amerikanske 1700-talsforskaren Brian McCrea skildrade i början av 1990-talet, i *Addison and Steele are Dead: The English Department, Its Canon, and the Professionalization of Literary Criticism* (1990), forskningens ointresse för essätidskrifterna, och nästan två decennier senare konstaterar Denise Gigante i *The Great Age of the English Essay* (2008) att 1700-talsessäerna alltjämt utgör "a relatively unexplored genre within the academy today".² Förbiseendet kan förefalla paradoxalt med tanke på att det bara finns en handfull 1700-talstexter som kan mäta sig med essätidskrifterna vad gäller den opinionsbildande makten.³

Utan att göra några ingående analyser av essätidskrifternas syn på bildning, har forskningen förbundet essäerna med 1700-talets bildade hövlighetskultur (*culture of politeness*).⁴ En kultur som i och med Lord Shaftesburys (1671–1713) *Characteristics of Men, Manners, Opinions, Times* (1711) anses ha genljudit i den tyska nyhumanistiska traditionens mer omtalade debatt om *Bildung* och *Selbstbildung*.⁵ Om Shaftesbury var den brittiska hövlighetskulturens främsta filosof, så var Joseph Addison (1672–1719) och Richard Steele (1672–1729) i essätidskrifterna *The Tatler* (1709–1711), *The Spectator* (1711–1712, 1714) och *The Guardian* (1713) dess opinionsbildare.⁶ I centrum för såväl Shaftesbury som Addison och Steele stod ett bildningsbegrepp som inte i första hand betonade vetenskap, sakkunskap eller akademisk utbildning, utan framför allt uppmärksammade bildningen som ett idealt socialt förhållningssätt.⁷ Addison och Steele betraktade, enligt George Justice i "The Spectator and Distance Education" (2005), essätidskriften som "a

revolutionary commercial product that would bypass traditional institutions to bring education – to bring learning – into private residences and public spaces outside of the schools”.⁸ Bildningen bestod i en speciell sorts kunskap (såsom viss förtrogenhet med den klassiska romerska och grekiska litteraturen), men var framför allt socialt orienterad – ofta centrerad runt smakomdömet – och som historikern Lawrence E. Klein understryker i *Shaftesbury and the Culture of Politeness: Moral Discourse and Cultural Politics in Early Eighteenth-Century England* (1994): ”it [polite learning] was generalist in its orientation, tending to the development of the whole person and keeping the person and his social relations in view. It fixed knowledge in a firm ethical and social grid, flagged by such key words as ’judgment’ and ’taste’.”⁹ Under ”smakens århundrade” blev förfogandet över det välutvecklade smakomdömet det vedertagna måttet på bildningens omfattning och kvalitet.¹⁰

I det följande fokuseras *The Tatlers*, *The Spectators* och *The Guardians* roll inom den bildade brittiska hövlighetskulturen i början av 1700-talet. Jag avser dels att undersöka hur Addison och Steele förfar för att utveckla opinionens smakomdöme, dels att rikta uppmärksamheten mot hur synen på bildning och smak präglas av en ambivalent föreställning om naturen. Addison och Steele försvarar i huvudsak ett progressivt bildningsbegrepp där läsaren förväntas kultivera sitt smakomdöme och där den mänskliga naturen tycks stadd i oavbruten förändring. Bildandet av smakomdömet och den dynamiska naturens utveckling anses vara viktiga inslag i människans självförverkligande. Parallellt med att Addison och Steele betonar människans enorma bildningspotential och den dynamiska mänskliga naturen, vill jag emellertid uppmärksamma att de paradoxalt nog också inskräper naturens givna principer för människans utveckling och framställer den mänskliga naturen som predestinerad och oförenlig med ett individuellt självförverkligande.

I Plutarchos (ca 46–120) levnadsbeskrivning av Cicero (106 f. Kr.– 43 f. Kr.) berättas det om hur det delfiska oraklet uppmanar Cicero att låta naturen vara guide i livet.¹¹ Oraklets råd om naturen är ständigt närvarande i essätidskrifterna och utgör ett lika obestridligt som mångbottnat axiom under 1700-talet: å ena sidan fyllt av utvecklingsoptimism, å andra sidan präglad av begränsningar och bestraffningar för det självförverkligande som inte bekräftar en vedertagen livpraxis.¹² Jag närmar mig idéerna om naturen utifrån två begrepp.¹³ Förutom att naturen i vardagligt tal refererar till den yttre, icke-mänskliga naturen, så berör jag naturen som begrepp för de etablerade normer och värderingar (mänsklig natur) som en människa ansågs bära inom sig, samt naturen som en övergripande föreställning om människans position i universum, den ”totality of being” som den amerikan-

ske idéhistorikern Arthur O. Lovejoy utreder i sin klassiska studie *The Great Chain of Being* (1936).¹⁴ En sådan totalitet består av en kedja och hierarki i vilken människans position tycks given som en mellanlänk (*middle link*) någonstans mellan djurvärld och änglar.¹⁵ Naturen erbjuder här en rationell förklaring av människans position i ett större sammanhang. Genom att stundom uppmärksamma denna traditionella 1700-talskosmologi och betona vissa gränser för den mänskliga naturens utveckling, förefaller Addison och Steele vilja balansera diskussionen om bildning och smak. På så sätt förmår de också reducera den eventuella radikalitet som riskerar att bli konsekvensen av kultiverandet av smakomdömet och idén om den mänskliga naturens oinskränkta bildningspotential.

Opinionsbildning i smakfrågan

Om Richard Steele är ett obekant namn så är antagligen Steeles och *The Tatlers* publicistiska *eidolon* Isaac Bickerstaff – en beteckning ursprungligen myntad av Jonathan Swift (1667–1745) i den satiriska attacken på astrologen John Partridges (1644–1715) *Merlinus Liberatus* för 1708 – och dennes lärda mödor (*lucubrations*) desto mer kända.¹⁶ I och med *The Tatler* och dess *eidolon* Isaac Bickerstaff initierades en ny form av personlig och brett anlagd journalistik och till det första numret, den 12 april 1709, lånade Steele inte bara beteckningen Bickerstaff från Swift, utan också yrket som samtidens uttolkare med avsikt att bilda sina läsare i smakfrågan och rädda dem från en annalkande kulturskymning.¹⁷

Scenkonsten är den konstform som ligger närmast Steeles hjärta och han diskuterar ofta dess uppdrag. I en essä den 28 april 1709 frågar Bickerstaff retoriskt: "If a Thing painted or related can irresistibly enter our Hearts, what may not be brought to pass by seeing generous Things performed before our Eyes?"¹⁸ Lik gentlemanen Eugenio, som refereras i samma essä, hävdar Bickerstaff att "the apt Use of a Theatre" är "the most agreeable and easy Method of making a polite and moral Gentry, which would end in rendering the rest of the People regular in their Behaviour, and ambitious of laudable Undertakings".¹⁹ Parallellt med ett sådant uppdrag preciseras den moraliska människans natur, vars viktigaste talang är omdömet. En människa med ett bildat omdöme förkroppsligar en åtråvärd sinnesro och är varken mer än nödvändigt roande eller alltför enerverande för sin omgivning: "he that never shocks you, tho' he is seldom entertaining, is more likely to keep your Favour, than he who often entertains, and sometimes displeases you", som Bickerstaff uttrycker det i ett försök att definiera de utmärkande dragen hos en bildad gentleman (*a Man of Conversation*).²⁰ Den ideala människan beskrivs ofta

som en gentleman vars välbalanserade position – en position som läsaren i sin tur förväntades imitera – mellan häftiga sinnescrörelser var beroende av omdömet: "The most necessary Talent therefore in a Man of Conversation, which is what we ordinarily intend by a Fine Gentleman, is a good Judgment."²¹ Ett omdöme som i sin tur oavbrutet förbinds med frågan om smaken. Eugenio är för Steele talande nog inte blott en gentleman utan en bildad gentleman med rätt smak (*just Taste*).²²

Efter 271 nummer gjorde Bickerstaffs bildningsprojekt uppehåll den 2 januari 1711. Bara två månader senare publicerades det första numret av Addisons och Steeles nya essätidskrift, *The Spectator*. Tidningen utgavs i form av en foliosida långa essäer, sex gånger i veckan, mellan den 1 mars 1711 och den 6 december 1712, och mellan den 18 juni 1714 och den 20 december samma år, då med Addison som ensam redaktör. Det dagliga läsarantalet uppskattade Addisons *idolon* Mr Spectator till enorma 60 000 och föreställningen om den hotande kulturskymningen (*that desperate State of Vice and Folly into which the Age is fallen*) delade *The Spectator* med sin föregångare.²³

I *The Spectators* syn på bildning står alltså smakomdömet i centrum. Med hjälp av essäerna ska omoralen fördrivas, den mänskliga naturen förbättras, och en ny bildad engelsk smakregim upprättas.²⁴ Det goda smakomdömet (*that Faculty of the Soul, which discerns the Beauties of an Author with Pleasure, and the Imperfections with Dislike*) var enligt Addison betecknande för den fulländade moraliska människan och genom att pröva reaktionen inför valda delar av den klassiska litteraturen kunde läsaren analysera huruvida hon utvecklat ett bildat smakomdöme eller inte.²⁵ Överensstämde den emotionella reaktionen med hur tidigare generationer reagerat så hade läsaren tillvaratagit sin förmåga och utvecklat ett föredömligt smakomdöme. Essäernas syfte sammanfattas i *The Spectator* den 19 juni 1712, då Addison utlovar normer för förvärvandet av smakomdömet:

GRATIAN very often recommends *the fine Taste*, as the utmost Perfection of an accomplished Man. As this Word arises very often in Conversation, I shall endeavour to give some Account of it, and to lay down Rules how we may know whether we are possessed of it, and how we may acquire that fine Taste of Writing, which is so much talked of among the Polite World.²⁶

Addison och Steele bildar opinion i smakfrågan genom att åskådligt skildra en rad förebildliga exempel. Smaken förbinds med de bildade livsmönster som återges genom referenser till den klassiska romerska och grekiska litteraturen (såsom Homeros diktepos, Sapphos kärleksdikter och Vergilius *Aeneiden*) eller till den egna

nationella ballad- och poesitraditionen (såsom *The Ballad of Chevy Chase* och Miltons *Paradise Lost*). Samma tillvägagångssätt återkommer i *The Guardian*, Addisons och Steeles sista gemensamma publikation utgiven sex gånger i veckan mellan den 12 mars och den 1 oktober 1713.

Smakomdömet betydelse sysselsätter *The Guardians* idolon Nestor Ironside i lika stor utsträckning som Bickerstaff och Mr Spectator. Med hjälp av personliga anekdoter och allusioner på efterföljansvärda exempel på uppförande, och generella referenser till den klassiska litteraturen, försöker Nestor Ironside vinna opinionens intresse. Läsaren skrivs aldrig på näsan men bildningens konnotationer förblir likafullt uppenbara: genom att imitera de livsmönster som essäerna skildrar kan läsaren utveckla smakomdömet – som i sin tur är bildningens kännemärke. Den 29 september beskriver Nestor Ironside – i denna essä sannolikt Addison – hur han bjudit med sig en god och ytterst bildad vän till sitt hus på landet. Vännern skildras som en man med "Polite Taste, particularly in Architecture and Gardening".²⁷ Väl framme vid Nestor Ironsides lanthus slås den bildade gästen – sannolikt Alexander Pope (1688–1744) – omedelbart av en kvalitet som han saknat i den sortens byggnader, varpå han citerar ur ett epigram av Martial (ca 40–104 e. Kr.) för att tydliggöra sina känslor. I det citerade epigrammet hyllas Faustinus italienska *villa* och dess omgivande idylliska natur.²⁸ Den osmyckade icke-mänskliga naturen kan försätta människans medvetande i ett upphöjt och balanserat tillstånd, påpekar Nestor Ironside. Jämfört med konsterna bereder en sådan natur "a loftier Sensation of Pleasure".²⁹

Med smakomdömet etablerat, förbinder Nestor Ironside den inledande anekdoten med den klassiska epokens smak genom en påminnelse om att "[t]his was the Taste of the Ancients in their Gardens", varpå resonemanget bestyrks genom referenser till "the two most celebrated Wits of the World" och deras respektive beskrivningar av trädgårdar: Vergilius (70 f. Kr.–19 f. Kr.) skildring i *Georgicas* fjärde bok av besöket hos trädgårdsmästaren i Tarentum, samt Homeros skildring av kung Alkinoos trädgård i *Odysséens* sjunde sång.³⁰ I slutet av essän knyts resonemanget ihop med en betraktelse över hur den föredömliga synen på den icke-mänskliga naturen (som också delas av geniet) bryter av mot den moderna föreställningen där människan snarare syns fjärma sig från naturen. Allmänheten – "People of the common Level of Understanding" – tycks inte dela Nestor Ironsides smakomdöme.³¹ Den ännu obildade opinionen tycks föredra "the Fantastical Operations of Art, and constantly thinks that *finest* which is least Natural".³² Essän avrundas så i ett lättsamt tonläge, med en ironisk och underhållande inrådan från "an Eminent Town-Gardiner", enligt Nestor Ironside en "Puritan Wag", riktad till "my loving Countrymen of this curious Taste", det vill säga alla de

läsare som ännu inte är i stånd att uppskatta den bildade smaknorm som Nestor Ironside presenterat.³³

Den namnkunnige Addisonforskaren Charles A. Knight beskriver i "*The Spectator's Generalizing Discourse*" (1993) hur de tidiga brittiska 1700-talssässäisterna ofta rör sig på en allmängiltighetsskala (*ladder of generality*), där skribenten "makes initial assumptions about the nature of the primary topic and the knowledge of the reader, and these assumptions dictate the location of that topic upon the ladder of generality".³⁴ Om läsaren inte antas uppfatta resonemanget som allmängiltigt, så är det enligt Knight troligt att essän inleds i ett lättillgängligt tonfall och att essäisten underbygger argumentationen med hjälp av personliga erfarenheter.³⁵ Knights resonemang kan med fördel appliceras på essän om smakomdömet i *The Guardian*. Nestor Ironsides tillvägagångssätt är i själva verket symptomatiskt för hur Addison och Steele oftast förfar längs allmängiltighetsskalan när det gäller frågan om smakomdömet: uppmärksammandet av en smaknorm i form av en bildad persons utsaga i en personligt färgad anekdot (Nestor Ironsides bildade vän), hänsyftningen på en klassisk kanon som skildrat den bildade smaknormen (Martialis, Vergilius och Homeros), den bildande effekten av smaknormen på allmänhetens medvetande, associationerna till geniet och slutligen en skämtsam anmärkning om allmänhetens brist på smak – en allmänhet som nu ges chansen att imitera och tillvarata förmågan att bilda sig och utveckla smakomdömet.

Det progressiva bildningsbegreppet

I essätidskrifternas syn på smak och bildning blir smakomdömet resultatet av ett i högsta grad progressivt bildningsbegrepp, där den mänskliga naturen framställs som dynamisk och utomordentligt formbar, och smakomdömet som en förmåga som ska tillvaratas och utvecklas. Ett belysande exempel på det progressiva bildningsbegreppet och föreställningen om den mänskliga naturens dynamik ges i *The Spectator* den 6 november 1711. I inledningen till essän citerar Addison ur Ovidius (43 f. Kr.–ca 17 e. Kr.) *Epistulae ex Ponto* [Brev från Svarta havet]: "Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes / emollit mores nec sinit esse feros" ["Därtill kommer att lär man sig ädlare konstarter redbart / mildrar det seder och skick, råhet och grymhet dör bort"].³⁶ Citatet är en deklARATION av Addisons föreställning om själens formbarhet, i vilken den obildade själen jämförs med ett marmorbrott (*marble in the quarry*) som kräver den skickliga poleraren för att skapa bildningens skönhet och smakens sinnrikhet. Människan är inte fulländad utan självförverkli-

gandet och tillvaratagandet av de egna utvecklingsmöjligheterna. Den mänskliga naturen är inte en given storhet, den är föränderlig, och det är det individuella bildningsförloppet och kunskapsinhämtandet som skulpterar människan och gör henne dygdig och unik (*draws out to View every latent Virtue and Perfection*):³⁷

What Sculpture is to a Block of Marble, Education is to a Human Soul. The Philosopher, the Saint, or the Hero, the Wise, the Good, or the Great Man, very often lie hid and concealed in a Plebeian, which a proper Education might have disinterred, and have brought to Light.³⁸

Bildningen har följaktligen en emanciperande kraft: den enkla människan kan genom bildningen förverkliga sig själv och utvecklas till en filosof. Betydelsen av en sådan kraft illustrerar Addison paradoxalt nog genom en skepsis mot att engelsmännen anses vara mer ämnade för bildning och smak än färgade slavar. Vid de amerikanska plantagerna berättas det, enligt Addison, om hur afrikanska slavar hänger sig när deras ägare avlider. Addison hedrar slavarnas pliktrogenhet men ställer därefter ett par frågor som ter sig tänkvärda och radikala mot bakgrund av att Storbritannien dominerade världshandeln med slavar från Restaurationen till början av 1800-talet: "What might not that Savage Greatness of Soul, which appears in these poor Wretches on many Occasions, be raised to, were it rightly cultivated?"³⁹ Varför, frågar Addison, förnekar vi slavarna de rättigheter som vi själva förfogar över? Varför ges inte slavarna rätt till bildning och självförverkligande?

And what Colour of Excuse can there be for the Contempt with which we treat this Part of our Species; That we should not put them upon the common foot of Humanity, that we should only set an insignificant Fine upon the Man who murders them; nay, that we should, as much as in us lies, cut them off from the Prospects of Happiness in another World as well as in this, and deny them that which we look upon as the proper Means for attaining it?⁴⁰

Därefter återger Addison en fabel i vilken två slavar förälskar sig i samma kvinna. Då slavarna inte förmår enas om vem som ska få gifta sig med henne bestämmer de sig för att döda kvinnan och därefter begå självmord. Addison kommenterar fabeln med tydligt missnöje:

Though the Action which I have recited is in itself full of Guilt and Horror, it proceeded from a Temper of Mind which might have produced very noble Fruits, had it been informed and guided by a suitable Education.⁴¹

Bildningen hade i det här fallet inte bara förhindrat döden, utan också tillvaratagit slavernas medfödda förmåga. Även om resonemanget alltjämt utgår från att "DISCOURSES of Morality, and Reflections upon human Nature" är centrala premisser för en bättre självförståelse (*true Knowledge of our selves*), så begränsar naturen (i detta fall såväl den mänskliga som den kosmologiska naturen) inte bildningens inflytande.⁴² Bildningens makt och demokratisering behöver, enligt Addison, i själva verket utökas så att den även omfattar egendomslösa slavar.⁴³

Vad Addison och Steele framhåller i sina essäer är att bildning och smakomdöme delvis är kulturella fenomen. Naturen – såväl den mänskliga naturen som den kosmologiska hierarkin – är inte en statisk entitet, utan dynamisk. De initiala livspremisserna (såsom egendom eller hudfärg) dikterar inte nödvändigtvis villkoren för människans utveckling. Själen måste formas, smaken ska läras in och enkla människor eller slavar ska också åtnjuta bildningens fördelar och rätten till självförverkligande. God fostran och bildning (*Good-breedings*) ska, i likhet med konsterna och vetenskaperna, förbättra den mänskliga naturen (*lift up human Nature*) och, som Addison påpekar i *The Tatler* den 16 december 1709, göra det möjligt för människor att avlägsna sig från omoral och karaktärslöshet (*the wearing off or throwing into Shades the mean and low Parts of our Nature*).⁴⁴ Smakomdömet är i sin tur ett attribut för bildningens förekomst. Härigenom följer också att smakomdömet förblir outvecklat när bildningen inte är av önskvärd kvalitet. Bickerstaff skildrar detta i en essä i *The Tatler* den 29 augusti 1709, genom att först fastslå att det saknas en tydlig standard för bildningen (*Standard for good Breeding*) av kvinnor, och därefter nedsättande referera till de kvinnor som är utan grundlig bildning som "pretty Girls", alltmedan dygdiga kvinnor (*Ladies*) förbinds med ett bildat förhållningssätt som enligt Bickerstaff avspeglas i deras musiksmak:⁴⁵

Five young Ladies who are of no small Fame for their great Severity of Manners, and exemplary Behaviour, would lately go no where with their Lovers but to an Organ-Loft in a Church, where they had a Cold Treat, and some few Opera Songs, to their great Refreshment and Edification.⁴⁶

Människan får inte begränsas av vare sig sin egen inre natur eller den position som hon erhållit i den kosmologiska hierarkin. Tillvaratagandet av förmågan till bildning och smak är ett nödvändigt steg i självförverkligandet. Bildningen tillskrivs av Addison dessutom en socialt utjämnande funktion där slaven uppmuntras att röra sig i hierarkin och omskapa sin sociala position och status. Bickerstaff fångar koncist bildningens egaliserande betydelse i *The Tatler* den 18 juni 1709: "As Cere-

mony is the Invention of Wise Men to keep Fools at a Distance, so good Breeding is an Expedient to make Fools and wise Men equals.”⁴⁷

I ett tidigt försök att kontextualisera essätidskrifternas bildningsbegrepp visar Walter Göricke, i *Das Bildungsideal bei Addison und Steele* (1921), hur Addisons och Steeles ideal sammanhänger med en modifiering av renässanshumanismens bildningsideal, inte minst som det presenterades av den italienske renässansförfattaren Baldassare Castiglione (1478–1529) i *Il Cortegiano* (1528). Castiglione fångade i skildringen av hovmannen ett intellektuellt gentlemanideal som Göricke sammanfattar med de sokratiska orden ”dygd är vetande” (*Tugend ist Wissen*).⁴⁸ Under 1600-talet betraktas denna klassiska bildningsnorm utifrån ett behov av ett nyttoideal (*Nützlichkeitsideal*), det vill säga utifrån ett ideal som avser att stärka betydelsen av bildningen som medel och inte blott självändamål.⁴⁹ De tidiga brittiska essätidskrifterna framhåller en medelväg mellan renässanshumanismens ideal och puritanernas nyttopraxis. Addison och Steele understryker, enligt Göricke, den mänskliga naturens stora utvecklingspotential och formbarhet, en progressiv potential som tillvaratas i bildningen:

I direkt motsats till de dystra puritanernas predestinationslära vårdar våra författare [Addison och Steele] den optimistiska övertygelsen att den mänskliga naturen visserligen har svagheter men att dessa i allra högsta grad kan balanseras genom lämpligt inflytande.⁵⁰

I essätidskrifternas positiva syn på den mänskliga naturen adderas således ett viktigt ord till renässanshumanismens bildningsmotto: dygd är inte blott vetande – utan ett lärbart vetande (*lehrbares Wissen*) och upplysningsivrare (*Aufklärer*) som Addison och Steele tillskriver, enligt Göricke, individens självfostran (*Selbsterziehung*) en avgörande betydelse.⁵¹ Den mänskliga naturen är inte predestinerad. Bildningen gör naturen formbar. Även om Göricke framhåller Addisons och Steeles utvecklingsoptimistiska syn på individens bildningspotential, så påpekar han också nogsamt att det fanns en gräns för hur stora de individuella skillnaderna fick bli. Mot bakgrund av puritanernas begrepp om en predestinerad mänsklig natur, framstår Addison och Steele som radikala reformivrare, men deras syn på individens livsstil (*Lebensführung*) präglades också av ett visst mått av likformighet.⁵² Föreställningen om essätidskrifternas radikala och framstegsvänliga roll inom bildnings- och smakdebatten lever emellertid i olika former kvar i den samtida receptionen, ofta genom framhållandet av essäernas värdefulla betydelse för utvecklingen av en offentlig sfär, demokrati, frihet och jämlikhet.

Jürgen Habermas sammanförde, i *Strukturwandel der Öffentlichkeit: Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft* (Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället, 1962), Addisons och Steeles essätidskrifter med en framväxande kaffehuskultur och en ny rationell intersubjektiv och egalitär diskurs.⁵³ Även om Habermas har kritiserats för att som medieforskaren Göran Leth uttrycker det i *Braständaren och iakttagaren: Engelsk press och journalistik 1695–1825* (1996) ha "överdrivit den 'offentliga sfärens' emancipatoriska potential", vilar det habermasianska arvet tungt över den moderna receptionen.⁵⁴ Klein betraktar i "Enlightenment as Conversation" (2001) Addisons och Steeles essäer som framstegsvänliga exponenter av ett viktigt socialt konversationsideal som var antiauktoritärt och fordrade handlingskraftiga och förnuftiga aktörer som i sin tur förmådde åstadkomma en slags jämlikhet (*a kind of equality*) och generera en ny värdefull frihet: individens frihet att kritisera.⁵⁵ McCrea betonar i sin tur essätidskrifternas (*The Tatlers* och *The Spectators*) expanderande bildningscirkel (*expanding circle*) i vilken Sokrates (som Addison själv jämförde sig med) står i mitten som den reformsinnade lärofadern och där cirkeln "expands through the merchant and the middle class, through the lower class to, finally, women".⁵⁶ Addison var med andra ord förmedlare av kunskaper och smaknormer som betvingade de premisser som rådde inom olika sociala skikt. Essäernas till synes oförbehållsamt progressiva syn på bildningens roll leder i sin tur McCrea till att betrakta dem som ett första viktigt steg mot egalitarism: "wisdom [...] should be widely available, as should the opportunity for men and women of all ranks to produce works of art. An incipient egalitarianism pervades the essays of Addison and Steele".⁵⁷

Litteraturhistorikern Terence Bowers gör i "Universalizing Sociability: *The Spectator*, Civic Enfranchisement, and the Rule(s) of the Public Sphere" (2005) en likartad habermasiansk analys av Addisons och Steeles "sokratiska projekt" och betonar *The Spectator* som en förvaltare av medborgarnas rättigheter (*agent of enfranchisement*).⁵⁸ Bowers fokuserar essäernas förhållande till Shaftesburys politiska filosofi, i synnerhet Addisons och Steeles ansats att utveckla Shaftesburys avsikt att ersätta en politisk kultur centrerad runt kyrka och hov med en modern, demokratisk republikanism.⁵⁹ *The Spectator* blev en avgörande faktor för ett utökat civilt inflytande, där essäerna inte enbart uppbar stor betydelse som föreläsare av smakomdöme och hög moral, utan, enligt Bowers, framför allt som grundläggare av ett modernt civilt självbestämmande (*civic empowerment*).⁶⁰ Addison och Steele hade för avsikt att vägleda "an amorphous array of persons – who were divided by class, wealth, and geography – on how to interact as equals and on how to understand themselves as a new kind of community that was radically different from older forms of association based on patronage or kinship".⁶¹ Avsikten var kort sagt att

utveckla och försvara individens rätt till självförverkligande och möjligheten att utöva det som Bowers benämner modern frihet (*modern liberty*).⁶² Essäernas betydelse i bildningsdebatten blir utifrån det här synsättet närmast oöverskådlig och det självklara slutmålet för radikala reformivrare som Addison och Steele är det moderna, egalitära, frihetliga och demokratiska samhället: "*The Spectator* not only democratizes manners by making them known to the public, it also articulates a new system of manners designed for a more democratic society."⁶³

Naturens och bildningens gränser

Problemet med Kleins, Bowers och McCreas analyser är inte att de framhåller essäernas progressiva bildningssyn eller demokratiska syften, där den emanciperande kraften i varje individ tillvaratas och utvecklas. Detta utgör som vi konstaterat ett relevant drag i essätidskrifternas opinionsbildning. Problemet är snarare att analyserna förbiser den ambivalens som essäerna också uppvisar i fråga om bildningens och smakens inflytande. Om essäerna, vilket Bowers understryker, "offered most purchasers greater civic and social opportunities than what older and competing systems proposed", så gjordes det nämligen inte utan viktiga reservationer.⁶⁴ Samtidigt som bildning, smak och emancipation var explicita mål för Addison och Steele, var sådana mål ofta förbundna med övertygelsen om att ingenting fick utmana de givna förutsättningarna (den mänskliga och den kosmologiska naturen) och att det självförverkligande som inte svarade mot naturens predestinerade mål borde bestraffas. Ett självförverkligande som inte enbart bekräftade givna och vedertagna föreställningar om exempelvis livsstil och kön var med andra ord problematiskt. I essätidskrifternas radikala reformiver fanns således ett mer konservativt drag som vi behöver beakta för att göra essäerna rättvisa. Den 13 juni 1712 påminns *The Spectators* läsare om vad kosmologin ger för reellt utrymme för social mobilitet och individens självförverkligande bildningsprocess:

NATURE does nothing in vain; the Creator of the Universe has appointed every thing to a certain Use and Purpose, and determin'd it to a settled Course and Sphere of Action, from which, if it in the least deviates, it becomes unfit to answer those Ends for which it was design'd.⁶⁵

Människans tillvaro är således predestinerad. Organiseringen av samhället (*Dispositions of Society*) och ekonomin följer i sin tur samma givna lagar – "formed in a Chain as well as the natural" – och minsta avvikelse från dessa äventyrar samhäl-

lets grunder (*puts the whole in some Disorder*).⁶⁶ Avvikelsen från de givna grunderna är omoralisk och hotar ytterst den lagbundenhet som samhället kräver. Varken naturens eller samhällets kedja får brytas. Människan måste underkasta sig kosmologins makt för att samhället ska bestå. Naturen bestämmer människans permanenta position och ingenting utgör, enligt den osignerade essän i *The Spectator*, ett mer löjväckande trots mot naturen än "excelling in Characters Men are not fit for".⁶⁷ Åtlydnaden av naturens regler är i själva verket ett viktigt led i individens nödvändiga fortskridande mot ett predestinerat mål.⁶⁸ Det självförverkligande som bildningen och den dynamiska naturen (mänsklig såväl som kosmologisk) sammanhänger med kan i själva verket bara sanktioneras när den återspeglar något förutbestämt.

Ett självförverkligande i strid med vad den kosmologiska och mänskliga naturen fastställt beskrivs stundtals som ett motstånd mot den egna förmågan. Naturen bereder människan trygghet genom att aldrig göra fel: "[Nature] never promises what she is not able to perform, so she never fails of performing what she promises."⁶⁹ I förhållande till den givna fallenhet och position som givits varje individ, framstår den fria viljan som sekundär. Fallenheten visar sig oavsett människans vilja; naturens ändamålsenlighet är kort sagt mer betydelsefull än människans avsikter och intressen. Därför måste också ifrågasättandet av naturen medföra ett personligt lidande. Att *vilja* bilda sig i konsterna och utveckla sitt smakomdöme är inte alltid avgörande för huruvida man uppnår sitt mål. Utläggningen i *The Spectator* om stoikern Kleanthes (ca 331 f. Kr.–ca 232 f. Kr.) får här tjäna som en illustration av det motstånd som bildningsresan och självförverkligandet möter när de frångår ett förutbestämt syfte.

Kleanthes hade "good Sense, a great Memory, and a Constitution capable of the closest Application".⁷⁰ Men Kleanthes avsåg att förändra sig och utveckla en begåvning som inte var predestinerad. Genom att bilda sitt smakomdöme föresatte han sig att bli en gentleman. Resultatet var förödande. I stället för att utveckla gentlemanens bildade smakomdöme, blev Kleanthes en fåfång och egenkär snobb (*Coxcomb*) och naturen kunde inte lastas för detta, bara bestraffa honom:

Nature in her whole Drama never drew such a part [*the Race of Coxcombs*]; she has sometimes made a Fool, but a Coxcomb is always of a Man's own making, by applying his Talents otherwise than Nature designed, who ever bears an high Resentment for being put out of her Course, and never fails of taking her Revenge on those that do so.⁷¹

Åtlydnaden av det som är människan givet beskrivs som den enda metoden för välgång. Avvikelserna från den mänskliga naturens fasta normer är inget mindre

än avskyvärda brott (*heinous Crimes*).⁷² Kleanthes försök att förändra sig är lönlöst. Han kan inte bilda sig i konsterna och förverkliga sig själv. Gentlemannens kvaliteter och smakomdömet måste förbli honom främmande. Kleanthes borde inte ha ansträngt sig för att förverkliga sin längtan efter bildning och smak. Kleanthes saknade inte talang, men genom sitt engagemang och intresse för konsterna – "Cleanthes reads Plays, dances, dresses and spends his Time in Drawing-rooms, instead of being a good Lawyer, Divine, or Physician"⁷³ – utmanar han förmågan som är honom given, och konsekvensen riskerar att bli att han inte blott förlorar sin givna fallenhet utan rent av förvärvar flera ofördelaktiga karaktärsdrag.

Begränsningarna av självförverkligandet gäller inte bara för en man som Kleanthes. I en anekdot om Caelia och Iras utvecklas ett närbesläktat resonemang. Namnen Caelia och Iras förväntas sannolikt väcka läsarens associationer om förebildligt karaktärsfasta kvinnor i Arthurlegenden där Caelia styr "Fairy Land", i Edmund Spensers (1552–1599) *The Faerie Queene* (1590–1596) där Caelia är en rättsinriad moder som besitter helig kunskap, och i Shakespeares (1564–1616) *Antony and Cleopatra* (ca 1606) där Iras är hängiven tjänarinna åt Kleopatra. I *The Spectator* förvandlas karaktärsfasthet till trotsighet. Caelia är charmig men saknar ett slagfärdigt intellekt (*wit*) och en vacker röst, medan Iras är ful och hennes uppförande ofint (*ugly and ungentle*) samtidigt som hon besitter det intellekt som Caelia saknar. Kvinnorna hyser emellertid tvivel om sina förutbestämda karaktärsdrag: Caelia pratar ofta trots att hon borde tåga, och Iras tiger fastän hon borde tala.⁷⁴ Naturbegreppet understryker här den kosmologiska lagbundenheten och människans givna position, vilket inte innebär att människan helt saknar förändringsmöjligheter, men att sådana förändringar ytterst bara sanktioneras då de resulterar i givna uppfattningar om exempelvis yrke och livsstil (Kleanthes) eller ett förväntat beteende hos en kvinna (Caelia och Iras). Varje individuell förändring behöver således leda tillbaka till naturens förutbestämda mål och återspegla det givna. Självförverkligandet är så att säga inte förverkligandet av självet, utan förverkligandet av det förutbestämda.

Att klivenheten inför bildningens makt utmynnar i en kompromiss snarare än i ett entydigt ställningstagande för antingen de dynamiska aspekterna av naturbegreppet eller de mer konservativa, är inte överraskande. I *The Spectator* den 19 juni 1712 inleder Addison, som vi berört tidigare, med att utlova regler för hur man bildar sig och erhåller god smak. Snart medger han dock uppgiftens svårighet: "It is very difficult to lay down Rules for the Acquirement of such a Taste as that I am here speaking of".⁷⁵ Som skäl åberopar Addison att smaken tycks medfödd och given av naturen, och mycket svår att kultivera.⁷⁶ Den framkomliga medelvägen återfinns ett stycke senare, då Addison betonar kompromissen mellan ärftlighet

och bildning: "BUT notwithstanding this Faculty must in some measure be born with us, there are several Methods for Cultivating and Improving it".⁷⁷

Naturens rationella kedja och hierarki kräver således en balansakt där nya livsideal kan bejakas utan att äventyra kosmologin. Bildningens och smakens förening med social mobilitet gör den problematisk. Som Jenny Davidson påpekar i *Breeding: A Partial History of the Eighteenth Century* (2009): "Socially speaking, the possibility of improvement threatens the gentle and noble classes by admitting those beneath them to their society."⁷⁸ Människans position mellan änglar och djur består av en rad olika samhällslager och den progressiva synen på bildning och smak är till syvende och sist problematisk eftersom den riskerar att äventyra distinktionen mellan olika sociala skikt. När Addison, i *The Tatler* den 16 december 1709, kommenterar konsternas förhållande till den mänskliga naturen och den kosmologiska hierarkin ondgör han sig därför talande nog över att franska poeter i allmänhet, och François de la Rochefoucauld (1613–1680) i synnerhet, varken avser att reproducera diskrepansen i den gudomliga kosmologin mellan människa och djur (*Brute*), eller, än viktigare, skillnaden mellan olika slags människor.⁷⁹ Medan de antika grekiska (Platon) och romerska kulturerna (Cicero) vidgade gapet mellan den dygdiga människan och den odygdiga, genom att göra diskrepansen lika stor som mellan gudar och djur, minskar i själva verket de franska poeterna, enligt Addison, gapet och underminerar på ett katastrofalt vis också kosmologin och utsikten att uppfatta olikheter mellan människor:

Their business is, to depreciate human Nature, and consider it under its worst Appearances. They give mean Interpretations and base Motives to the worthiest Actions: They resolve Virtue and Vice into Constitution. In short, they endeavour to make no Distinction between Man and Man, or between the Species of Men and that of Brutes.⁸⁰

Den progressiva synen på bildningen är ett centralt drag i essäernas opinionsarbete, men en sådan föreställning skymmer, som vi kan se, också sociala skillnader mellan människor, och riskerar i slutändan även att hota det evigt mänskliga, det vill säga åtskillnaden från djuren. Den utveckling som är den drivande faktorn för ett smak- och bildningsbegrepp där den mänskliga naturen är stadd i oavbruten förändring hotar naturens oföränderliga och rationella kosmologi. Som Lovejoy påpekar: "Any change whereby nature at one time contains other things or more things than it contains at another time is fatal to the principle of sufficient reason".⁸¹ För Addison och Steele behöver människans position – "the middle Space between the Animal and Intellectual Nature, the visible and invisible World, [...]"

that link in the Chain of Beings which has been often termed the *nexus utriusque mundi*” – förbli distinkt och alltför genomgripande försök att komplicera den kosmologiska hierarkin måste avstyras.⁸²

Samtidigt som utvecklingen (*what the most refined Spirits have been labouring to advance since the Beginning of the World*) tycks bestå i ett evigt framåtskridande, där människan med hjälp av konsterna och vetenskaperna förverkligar sig själv genom bildning och smak, präglas alltså essäerna av en nostalgisk längtan efter en förliden storhetsepok.⁸³ För reformivrare som Addison och Steele får självförverkligandet inte mynna ut i något främmande. En dynamisk mänsklig natur bör visserligen stå i förgrunden men balanseras med hjälp av reservationen att en sådan natur bara kan reflektera det givna. Till visionen om det egalitära, frihetliga och demokratiska samhället, som Bowers ser som *The Spectators* primära syfte, måste vi således tillägga att slavens rätt till bildning, smak, frihet och självförverkligande är förbundet med ett förbehåll: rätten är bara motiverad om slaven förmår foga sig efter naturens predestinerade premisser. Den personliga bildningsresan och självförverkligandet är således förespråkade ideal om de inte stör naturens lagar. I det förnuftiga konversationsideal som Klein menar att essäerna försvarar äger i själva verket inte Caelia rätten att tala, Iras saknar rätten att tala, och Kleantes straffas för sitt försök att utveckla smakomdömet. I Addisons och Steeles ambivalenta naturbegrepp är varje förändring problematisk om den inte redan är predestinerad. Steele beskriver i *The Tatler* den 27 oktober 1709 hur cirkeln alltid behöver slutas och bildningens mål inte blott kan bestå i ett framåtskridande utan också bör vara en återgång till antikens förlorade symmetri och skönhet:

I consider the Soul of Man, as the Ruin of a glorious Pile of Building; where, amidst great Heaps of Rubbish, you meet with noble Fragments of Sculpture, broken Pillars and Obelisks, and a Magnificence in Confusion. Virtue and Wisdom are continually employed in clearing the Ruins, removing these disorderly Heaps, recovering the noble Pieces that lie buried under them, and adjusting them as well as possible according to their ancient Symmetry and Beauty.⁸⁴

Noter

1. Uttrycket ”poetics of popularity” återfinns i Brian McCrea, *Addison and Steele are Dead: The English Department, Its Canon, and the Professionalization of Literary Criticism* (London, 1990), s. 23–35.
2. Denise Gigante, *The Great Age of the English Essay: An Anthology* (New Haven CT & London, 2008), s. xvi. McCreas utredning avser essätidskrifterna *The Tatler* och *The Spectator*.

3. Angående *The Spectators* inflytande över opinionen, se Peter Smithers kommentar i Gregory Smith (red.), *The Spectator*, 4 vol. (London, 1967), vol. I, s. viii: "The *Spectator* was the greatest literary triumph of its time. Immediate fame, popularity, admiration, and financial success were the rewards of its authors. During the eighteenth and nineteenth centuries it was a basic text second only to the Bible in its influence upon British manners and morals, and it remained the most popular model for English prose composition."

4. Se exempelvis Brean S. Hammond, *Professional Imaginative Writing in England, 1670–1740: 'Hackney for Bread'* (Oxford, 1997), s. 145–191. Se även Terence Bowers, "Universalizing Sociability: *The Spectator*, Civic Enfranchisement, and the Rule(s) of the Public Sphere", i Donald J. Newman (red.), *The Spectator: Emerging Discourses* (Newark NJ, 2005), s. 150–174.

5. Se Susan L. Cocalis, "The Transformation of *Bildung* from an Image to an Ideal", *Monatshefte* 1978:4, s. 399–414. Cocalis påpekar att i J. J. Spaldings översättning av Shaftesburys *The Moralists* 1747 och i Friedrich Christoph Oetingers översättning av *Characteristics of Men, Manners, Opinions, Times* 1753 översattes Shaftesburys formuleringar "formation of a Genteel character" samt "good breeding" till *Bildung* respektive *Selbstbildung*. Om Shaftesburys inflytande se vidare Hans Weil, *Die Entstehung des deutschen Bildungsprinzips* (Bonn, 1930); Rebekka Horlacher, "Bildung – A Construction of a History of Philosophy of Education", *Studies in Philosophy and Education* 2004:5, s. 409–426. Om de filosofiska utgångspunkterna för Shaftesburys bildningsbegrepp, se Fritz-Peter Hager, *Aufklärung, Platonismus und Bildung bei Shaftesbury* (Bern, 1993). Tolkningarna av relationen mellan en kontinental tradition och den brittiska bildningsdebatten är dock inte entydiga. För utläggningar som vidrör skillnaderna mellan ett kontinentalt begrepp om *Bildung* och den brittiska debatten, se Sven Erik Nordenbo, "Bildung and the Thinking of Bildung", *Journal of Philosophy of Education* 2002:3, s. 341–352. Den brittiska debatten delar inte, enligt Nordenbo, det tyska begreppets komplexa historia och framtid. Att applicera begreppet och dess historia på debatten i Storbritannien i början av 1700-talet kräver dessutom ett anakronistiskt förhållningssätt till den tyska bildningsdebatten, då begreppet *Bildung* inte förekommer i det tyska språket förrän i mitten av 1700-talet. Nordenbo exemplifierar den tyska nyhumanistiska traditionen med hjälp av Humboldt, Schiller och Hegel. Angående senare problem med att översätta *Bildung* till engelska, se även John Cleary & Pádraig Hogan, "The Reciprocal Character of Self-Education: Introductory Comments on Hans-Georg Gadamer's Address 'Education is Self-Education'", *Journal of Philosophy of Education* 2002:4, s. 519–527.

6. För en kommentar om detta se Lawrence E. Klein, *Shaftesbury and the Culture of Politeness: Moral Discourse and Cultural Politics in Early Eighteenth-Century England* (Cambridge, 1994), s. 2. *The Tatler*, *The Spectator* och *The Guardian* utgör de tre mest inflytelserika essäidskrifterna under 1700-talet. Om detta se John Calhoun Stephens introduktion i John Calhoun Stephens (red.), *The Guardian* (Kentucky, 1982), s. 1. Se även Daniel McDonalds introduktion i Daniel McDonald (red.), *Selected Essays from "The Tatler", "The Spectator", and*

"*The Guardian*" (Indianapolis IN, 1973), s. xi. Enligt McDonald utgjorde *The Tatler*, *The Spectator* och *The Guardian* höjdpunkten inom den litterära form som benämns "periodical essay", i det följande översatt till essätidskrift.

7. Se Lawrence E. Klein, "The Third Earl of Shaftesbury and the Progress of Politeness", *Eighteenth-Century Studies* 1984–1985:2, s. 186–214. Klein har även diskuterat forskningsens tillämpning av begreppet "politeness" som analytisk kategori, se "Politeness and the Interpretation of the British Eighteenth Century", *The Historical Journal* 2002:4, s. 869–898.

8. George Justice, "The Spectator and Distance Education", i Newman (red.) 2005, s. 267. I citatet avser Justice *The Spectator*.

9. Klein 1994, s. 5 f.

10. George Dickie refererar till 1700-talet som smakens århundrade i *The Century of Taste: The Philosophical Odyssey of Taste in the Eighteenth Century* (Oxford, 1996), s. 3.

11. *Plutarch's Lives*, 11 vol., Loeb Classical Library (Cambridge MA, 1971), vol. VII, eng. övers. Bernadotte Perrin, s. 93: "the Pythian priestess enjoined upon him [Cicero] to make his own nature, and not the opinion of the multitude, his guide in life." I *The Spectators* referens till denna passage påtalas att oraklet rådde Cicero att följa naturen (*Follow Nature*). Se *The Spectator*, 8 vol. (London, 1712–15), vol. VI, s. 51.

12. Se exempelvis *The Spectator* 1712–15, vol. VI, s. 51.

13. Arthur O. Lovejoy beskriver träffsäkert naturbegreppet som ett "verbal jack-of-all-trades". Se Arthur O. Lovejoy, "'Nature' as Aesthetic Norm", *MLN* 1927:7, s. 444.

14. Arthur O. Lovejoy, *The Great Chain of Being: A Study of the History of an Idea* (Cambridge MA, 1936), s. 183. Enligt Lovejoy kulminerade inflytandet av föreställningen om "the Chain of Being" under 1700-talet.

15. *The Spectator* 1712–15, vol. VI, s. 68. Signaturen T.B. fångar på ett betecknande sätt människans position i ett brev ställt till *The Spectator* den 18 juni 1712: "AS Nature has framed the several Species of Beings as it were in a Chain, so Man seems to be placed as the middle Link between Angels and Brutes."

16. Se Jonathan Swift, *Predictions for the year 1708: Wherein the month and day of the month are set down* (London, 1708), s. 4. Swift gjorde följande förutspåelse om Partridge: "I have consulted the Star of his [Partridge's] Nativity by my own Rules, and find he will infallibly dye upon the 29th of March next, about Eleven at Night". Enligt den moderna konstens och komikens interaktiva grundvalar hade sannolikt Swifts förlöjligande av Partridge gått om intet om det inte varit för att Partridge tillbakavisat sin egen bortgång. Se John Partridge, *Squire Bickerstaff detected; or, the astrological impostor convicted* (London, 1709), s. 2. Partridges replik föranledde Swift att publicera ännu en pamflett i vilken han vidhöll att Partridge definitivt var död, bland annat för att ingen levande människa kunde ha skrivit sådan smörja ("damn'd Stuff") som Partridges almanacka. Se Jonathan Swift, *A vindication of Isaac Bickerstaff Esq; against what is objected to him by Mr. Partridge, in his almanack for the present year 1709* (London, 1709), s. 6.

17. Se Iona Italia, *The Rise of Literary Journalism in the Eighteenth Century: Anxious Employment* (New York, 2005), s. 23. Ingen journalist hade enligt Italia utforskat "the possibilities of writing a paper which would be both objective and amusing, appeal to a wide readership and yet present its views through the figure of an eccentric, elderly man."
18. *The lucubrations of Isaac Bickerstaff Esq; Revised and corrected by the author*, 2 vol. (London, 1710), vol. I, s. 57.
19. *Ibid.*, s. 57 f.
20. *Ibid.*, s. 147.
21. *Ibid.*
22. *Ibid.*, s. 56.
23. *The Spectator* 1712–15, vol. I, s. 53 f.
24. *Ibid.*, s. 325.
25. *Ibid.*, vol. VI, s. 73 f.
26. *Ibid.*, s. 72.
27. *The Guardian* 1982, s. 562.
28. *Ibid.*
29. *Ibid.*
30. *Ibid.*
31. *Ibid.*, s. 564.
32. *Ibid.*
33. *Ibid.*, s. 564 f.
34. Charles A. Knight, "The Spectator's Generalizing Discourse", i J. A. Downie & Thomas N. Corns (red.), *Telling People What to Think: Early Eighteenth-Century Periodicals from The Review to The Rambler* (London, 1993), s. 45. Knight utgår från *The Spectator* men menar att resonemanget bör appliceras på övriga essätidskrifter.
35. *Ibid.*
36. *The Spectator* 1712–15, vol. III, s. 260. Jag återger citatet i sin helhet med John W. Köhlers svenska översättning. Se Ovidius, *Brev från Svarta havet: Epistulae ex Ponto*, tolkade och kommenterade av John W. Köhler (Göteborg, 1991), II:9, r. 47–48, s. 86 [latin], s. 87 [svensk övers.].
37. *Ibid.*
38. *Ibid.*, s. 261.
39. *Ibid.*, s. 262. Peter Smithers noterar även denna radikalitet utifrån Addisons senare politiska roll som "Commissioner for Trade and Colonies". Se Smithers, *The Life of Joseph Addison* (Oxford, 1954), s. 339.
40. *Ibid.*
41. *Ibid.*, s. 264.
42. *Ibid.*, s. 265.
43. Addisons ställningstagande bör förstås mot bakgrund av den utbredda övertygelsen i antropologiska studier under 1700-talet att färgade som kollektiv helt saknade bildning

och tillgång till smakomdöme. I smak- och bildningsdebatten ansågs de färgades intelligens av naturen – inte kulturen – ofta vara oförenlig med bildad smak, vetenskap och konster. Se exempelvis David Hume, "Of National Characters" (1748), i *Essays, Moral, Political and Literary* (Indianapolis IN, 1985), s. 208, not 10: "I am apt to suspect the negroes to be naturally inferior to the whites. There scarcely ever was a civilized nation of that complexion, nor even any individual eminent either in action or speculation. No ingenious manufactures amongst them, no arts, no sciences." Humes tankar om den vita rasens suveränitet mötte senare motstånd i James Beatties *An Essay on the Nature and Immutability of Truth in Opposition to Sophistry and Scepticism* (1770), men refererades också av Kant i en av de förkritiskska skrifterna, där det underströks att de färgade av naturen helt tycktes sakna känsla (*Gefühl*) som tog sig över det fäniga eller larviga (*das Läppische*). Se "Beobachtungen über das Gefühl des Schönen und Erhabenen" (1764), i Wilhelm Weischedel (red.), *Werkausgabe* (Frankfurt a.M., 1968), bd II, s. 880.

44. *The lucubrations of Isaac Bickerstaff Esq; Revised and corrected by the author* 1710, vol. II, s. 355.

45. *Ibid.*, s. 73.

46. *Ibid.*, s. 74.

47. *Ibid.*, vol. I, s. 217.

48. Walter Göricke, *Das Bildungsideal bei Addison und Steele* (Bonn, 1921), s. 9. För en utläggning om Addisons syn på kritikerns roll i förhållande till bildningsidealets historiska rötter, se även Lee Andrew Elioseff, *The Cultural Milieu of Addison's Literary Criticism* (Austin TX, 1963), s. 21–48.

49. *Ibid.*, s. 15.

50. *Ibid.*, s. 44: "Im direkten Gegensatz zu der düsteren puritanischen Prädestinationslehre hegen unsere Autoren die optimistische Überzeugung, daß die menschliche Natur zwar Schwächen hat, daß diese aber in weitestgehendem Maße durch geeignete Einwirkung ausgeglichen werden können."

51. *Ibid.*

52. *Ibid.*, s. 54.

53. Jürgen Habermas, *Borgerlig offentlighet: kategorierna "privat" och "offentligt" i det moderna samhället*, 4:e uppl. (Lund, 2003), övers. Joachim Retzlaff, s. 35–49.

54. Göran Leth, *Braständaren och iakttagaren: engelsk press och journalistik 1695–1825* (Stockholm & Stehag, 1996), s. 68.

55. Klein, "Enlightenment as Conversation", i Keith Michael Baker & Peter Hanns Reill (red.), *What's Left of Enlightenment? A Postmodern Question* (Stanford, 2001), s. 148–166. Jag uppmärksammades på Kleins artikel i Anthony Pollock, *Gender and the Fictions of the Public Sphere, 1690–1755* (New York, 2009), s. 55.

56. McCrea 1990, s. 25. Addison jämför sig själv med Sokrates i *The Spectator* 1712–15, vol. I, s. 54: "It was said of *Socrates*, that he brought Philosophy down from Heaven, to inhabit among Men; and I shall be ambitious to have it said of me, that I have brought

Philosophy out of Closets and Libraries, Schools and Colleges, to dwell in Clubs and Assemblies, at Tea-Tables and Coffee-Houses.”

57. *Ibid.*, s. 34.

58. Terence Bowers, "Universalizing Sociability: *The Spectator*, Civic Enfranchisement, and the Rule(s) of the Public Sphere", i Newman (red.) 2005, s. 154. Bowers beskriver kort bakgrunden till det sokratiska projektet i *The Spectator* på följande vis: "Addison's and Steele's aim, like Shaftesbury's, is not simply to disseminate the results of high learning to a wider audience, but to relocate and reconfigure the very institutions of learning. Philosophy is no longer to be confined in closed, walled-off realms ('Closets and Libraries') and governed as the province of a selected few; nor is it going to focus on the arcane matters studied in 'Libraries, Schools and Colleges,' or employ the specialized discourses of those realms. Instead, it is to be brought out into the open, centered in social spaces [...], and discussed in ordinary language that all literate persons are able to understand. And by being situated in social locales, philosophy is to be brought back to the Socratic project of seeking 'Knowledge of ones-self', which Addison and Steele cast as a collective effort to re-examine the nation's core values and social practices."

59. *Ibid.*, s. 160.

60. *Ibid.*, s. 152.

61. *Ibid.*, s. 160.

62. *Ibid.*, s. 156.

63. *Ibid.*, s. 166.

64. *Ibid.*, s. 170.

65. *The Spectator* 1712–15, vol. VI, s. 47.

66. *Ibid.*

67. *Ibid.* Under det gemensamma redaktörskapet av *The Spectator* skrev Addison och Steele över 500 essäer av totalt 555. Den osignerade essän (den 13 juni 1712) har två tänkbara upphovsmän vid sidan av Addison och Steele, bland annat Addisons kusin Eustace Budgell och Alexander Pope. För en kommentar om oklarheterna kring åtskilliga essäer, se Donald F. Bond (red.), *The Spectator*, 5 vol. (Oxford, 1965), vol. I, s. xliii–lix. Se även vol. III, s. 510, not 1.

68. *Ibid.*, s. 49.

69. *Ibid.*, s. 47 f.

70. *Ibid.*, s. 48.

71. *Ibid.*, s. 48 f.

72. *Ibid.*, s. 51 f.

73. *Ibid.*, s. 48.

74. *Ibid.*, s. 50 f.

75. *Ibid.*, s. 74.

76. *Ibid.*, s. 74 f.

77. *Ibid.*, s. 75.

78. Jenny Davidson, *Breeding: A Partial History of the Eighteenth Century* (New York, 2009), s. 53.
79. *The lucubrations of Isaac Bickerstaff Esq; Revised and corrected by the author 1710*, vol. II, s. 353.
80. Ibid.
81. Lovejoy 1936, s. 329.
82. *The Spectator 1712–15*, vol. VII, s. 252.
83. *The lucubrations of Isaac Bickerstaff Esq; Revised and corrected by the author 1710*, vol. II, s. 355.
84. Ibid., s. 234 f.

Summary:

The (Un)changing Nature: Judgement of Taste and Bildung in The Tatler, The Spectator, and The Guardian in the Early Eighteenth Century

The attempt to influence public opinion on the subject of taste constitutes a primary aim in Joseph Addison's (1672–1719) and Richard Steele's (1672–1729) essay-periodicals, *The Tatler* (1709–1711), *The Spectator* (1711–1712, 1714), and *The Guardian* (1713). Addison and Steele emphasize the need for a progressive culture of education, where human nature is continuously refined and improved, and where man is expected to cultivate his nature and his judgement of taste as part of a process of personal self-fulfilment. However, along with such beliefs, Addison and Steele explore a less recognized trait where nature (human nature as well as the chain of being) is much less dynamic and where education and the cultivation of taste are regarded as reprehensible unless they reproduce a predetermined order of nature. By occasionally calling attention to such a trait, Addison and Steele appear to wish to lend balance to the discourse on education and taste, and to reduce the risk implicit in a too radical cultivation of taste and nature, namely, the threat of a blurred concept of the chain of being and a certain indistinctness between diverse social groups.

Keywords: nature, judgement of taste, *The Tatler*, *The Spectator*, *The Guardian*, education, breeding